

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jana Filipa, soudce zpravodaje Jaroslava Fenyka a soudce Radovana Suchánka o ústavní stížnosti stěžovatelů 1) **M. P.**, a obchodní korporace 2) **B. HS spol. s r. o.**, obou zastoupených Mgr. Adamem Biňovcem, advokátem se sídlem Bykoš 41, proti usnesení Okresního soudu v Příbrami ze dne 10. května 2022 č. j. 2 Nt 2302/2022-14 a usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Příbrami ze dne 8. dubna 2022 č. j. 3 ZN 25/2021-62, za účasti **Okresního soudu v Příbrami** a **Okresního státního zastupitelství v Příbrami**, jako účastníků řízení, takto:

I. Usnesením Okresního soudu v Příbrami ze dne 10. května 2022 č. j. 2 Nt 2302/2022-14 a usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Příbrami ze dne 8. dubna 2022 č. j. 3 ZN 25/2021-62 byla porušena práva stěžovatele 1) na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a na ochranu vlastnictví podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Okresního soudu v Příbrami ze dne 10. května 2022 č. j. 2 Nt 2302/2022-14 a usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Příbrami ze dne 8. dubna 2022 č. j. 3 ZN 25/2021-62 se ruší.

III. Ústavní stížnost stěžovatele 2) se odmítá.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatelé domáhají zrušení v záhlaví citovaných rozhodnutí s tvrzením, že jimi byla porušena jejich práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a na ochranu vlastnictví podle čl. 11 odst. 1 a 4 Listiny; dále namítají porušení čl. 90 Ústavy.

II. Rekapitulace skutkového a procesního vývoje

2. Vůči stěžovateli 1) a panu Ing. Z. P. (dále oba společně jako „podezřelí“), bylo vedeno trestní řízení pro podezření ze spáchání přečinu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku podle § 285 odst. 1 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“). V rámci domovních prohlídek nemovitostí užívaných podezřelými byly mimo jiné zajištěny jako stopy rostlinné materiály – konopí. Z odborného vyjádření Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, odboru kriminalistické techniky a expertiz, ze dne 28. 6. 2021 č. j. KRPS-301744-111/TČ-2020-011171-HÁ (dále jen „odborné vyjádření ze dne 28. 6. 2021“), vyplynulo, že zajištěný rostlinný materiál obsahuje účinnou látku ze skupiny tetrahydrokanabinolů (dále jen „THC“), a to v rozmezí od 0,17 % do 0,44 %, což v danou chvíli bylo nad zákonem určenou hranicí 0,3 %. Vzhledem k tomu, že s účinností od 1. 1. 2022 byla zvýšena hranice účinné látky THC na 1 %, byla trestní věc podezřelých odložena usnesením Policie České republiky, Krajského ředitelství policie Středočeského kraje, Územního odboru Příbram, Oddělení obecné kriminality, ze dne 4. 7. 2022 č. j. KRPS-301744-141/TČ-2020-011171-HÁ, protože se nepodařilo zjistit žádné protiprávní jednání.

3. Ústavní stížností napadeným usnesením státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Příbrami (dále jen „státní zástupkyně“) rozhodla podle § 81b odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“), o zničení věcí – tam specifikovaného rostlinného materiálu, který byl zajištěn jako stopa při domovních prohlídkách (dále také jako „předmětné věci“). Státní zástupkyně své rozhodnutí odůvodnila tím, že součástí odborného vyjádření ze dne 28. 6. 2021 bylo konstatování, že ze závěrů porady zástupců Národní protidrogové centrály, Kriminalistického ústavu a Odboru kriminalistické techniky a expertiz ze dne 16. 1. 2019, vyplývá doporučení pro okamžitou likvidaci předmětných věcí z důvodu zdraví ohrožujících plísní. Pěstování konopí v interiéru totiž vytváří ideální podmínky pro vznik plísní, kdy pěstební místnosti jsou většinou hustě zaplněny květináči, které jsou téměř po celou dobu pěstování udržovány ve vlhkém stavu. Navíc rostliny a zemina v důsledku evapotranspirace významně ovlivňují vlhkost okolního vzduchu. V tomto vlhkém prostředí se velmi často vyskytují plísně, jež vyvolávají alergické reakce a v nejhorším případě mohou vyvolat rakovinné onemocnění. Všechny zajištěné stopy z místa pěstírny jsou podle státní zástupkyně velmi pravděpodobně těmito plísněmi kontaminovány. Vrácení předmětných věcí ve smyslu § 80 trestního řádu není možné proto, že představují velké riziko pro zdraví s ohledem na jejich možnou kontaminaci plísněmi, a je tak zjevné, že předmětné věci ohrožují bezpečnost lidí. Zničení předmětných věcí přichází v úvahu také z toho důvodu, že jde o psychotropní a omamnou látku včetně obalů, a takových věcí již není potřeba

k provedení důkazu, když již byly odborným způsobem zkoumány. Státní zástupkyně tak vyhověla podnětu policejního orgánu na zničení předmětných věcí.

4. Proti usnesení státní zástupkyně podali stěžovatel 1) a stěžovatel 2) [za něhož jednal jeho jednatel Z. P.] stížnost. Okresní soud v Příbrami (dále jen „okresní soud“) rozhodl o stížnostech stěžovatele 1) a (sic!) Ing. Z. P., ústavní stížností napadeným usnesením tak, že se jako nedůvodné zamítají. Okresní soud dospěl k závěru, že rozhodnutí státní zástupkyně je zcela bez závad; ztotožnil se přitom s jejím závěrem, že předmětné věci s ohledem na možnou kontaminaci plísněmi představují velké riziko pro zdraví lidí a že jejich zničení přichází v úvahu také proto, že jde o psychotropní a omamnou látku včetně obalů, a takových věcí již není potřeba k provedení důkazu, když již byly odborným způsobem zkoumány. Naopak se okresní soud neztotožnil se stížnostními důvody podezřelých, že není dostatečně odůvodněn závěr, na základě jakého ustanovení právního předpisu bylo rozhodnuto o zničení věcí, z čeho bylo zjištěno, že konopí ohrožuje bezpečnost lidí a o jaké odborné skutkové závěry se rozhodnutí opírá. Státní zástupkyně podle okresního soudu dostatečně odůvodnila své rozhodnutí, když z odborného vyjádření ze dne 28. 6. 2021 po provedení odborného zkoumání předmětných vzorků bylo doporučeno tyto věci bezodkladně zlikvidovat pro jejich předpokládanou závadnost.

III. Argumentace stěžovatelů

5. Podle stěžovatelů jsou napadená rozhodnutí založena na následujících – vadných – závěrech: 1) zajištěné konopí ohrožuje bezpečnost lidí výskytem plísní, kdy tyto mohou vyvolat alergické reakce a v nejhorším případě i rakovinné onemocnění; 2) zajištěné konopí je psychotropní a omamnou látkou včetně obalů.

6. Ad 1) stěžovatelé uvádějí, že jak státní zástupkyně, tak okresní soud vyšly ve svých rozhodnutích z odborného vyjádření ze dne 28. 6. 2021, z něhož však vyplývá, že jde výlučně o závěry obecného charakteru. Orgány rozhodující ve věci nijak nezkoumaly, zda je předmětný rostlinný materiál plísněmi skutečně napaden, ba dokonce ani to, zda podmínky v konkrétním místě pěstování konopí, kde bylo toto konopí zajištěno, skutečně odpovídají typickému způsobu pěstování popisovanému v odborném vyjádření ze dne 28. 6. 2021. Nadto nejméně část rostlinného materiálu, o kterém bylo napadenými usneseními rozhodnuto, byla zajištěna v rámci domovní prohlídky již jako sušina v bytě stěžovatele 1) v originálním balení tak, jak byla zakoupena stěžovatelem 1) od třetí osoby – na tento rostlinný materiál se tak odkazované doporučení z logiky věci nevztahuje. Orgány činné v trestním řízení v daném rozsahu nepostupovaly tak, jak jim zákon a ustálená rozhodovací praxe Ústavního soudu v rámci zásady volného hodnocení důkazů ukládá [odkazují přitom na nález ze dne 19. 3. 2009 sp. zn. III. ÚS 1104/08 (N 65/52 SbNU 635)].

7. Ad 2) stěžovatelé tvrdí, že podle zjištění orgánů činných v trestním řízení je v předmětném rostlinném materiálu obsaženo méně než 1 % THC, a jde tak o technické konopí ve smyslu § 2 odst. 1 písm. g) zákona o návykových látkách. Nejde tudíž o psychotropní nebo omamnou látku, jak mylně uvádí napadené usnesení okresního soudu. Argumentují-li státní zástupkyně a okresní soud obsahem přílohy č. 1 nařízení (pozn. Ústavního soudu: stěžovatelé nesprávně uvádějí „vyhlášky“) vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, v účinném znění, nereflektují přitom, že na technické konopí předmětná právní úprava nedopadá. Orgány rozhodující ve věci tak v daném rozsahu postupují ve zjevném rozporu se zásadou *lex superior derogat lex*

inferiori a jednotlivé závěry těchto orgánů si vzájemně odporují, čímž jsou napadená rozhodnutí nadto nepřezkoumatelná pro vnitřní rozpornost.

8. Stěžovatelé mají dále za to, že bez ohledu na fyzický rozsah napadených rozhodnutí, který nelze objektivně hodnotit např. jako neobvykle strohý či stručný, orgány činné v trestním řízení postupovaly ve věci mimořádně nedbale a bez řádného zohlednění všech rozhodných skutečností a podkladů pro vydání rozhodnutí. Tomu odpovídá i flagrantně vadné určení okruhu účastníků řízení, kdy okresní soud rozhodoval o jiném okruhu stížností, než které byly vůči němu reálně učiněny, přičemž mohl (resp. měl) podle § 80 odst. 1 trestního řádu buď předmětné konopí vydat, odstranit pochybnost ohledně jeho vlastnictví, či věc uložit pro pochybnost o identitě subjektu oprávněného pro jeho převzetí do soudní úschovy. Totožně nedbalý přístup se pak odráží ve výsledném extrémním nesouladu skutkových a právních závěrů s provedenými důkazy, a má tak bezprostřední dopad do ústavně zaručených práv stěžovatelů na soudní ochranu a ochranu vlastnictví.

IV. Vyjádření účastníků řízení

9. Státní zástupkyně ve svém vyjádření k ústavní stížnosti zrekapitulovala průběh trestního řízení. K samotnému rozhodnutí o zničení předmětných věcí uvedla, že zásadní byly závěry odborného vyjádření ze dne 28. 6. 2021. Dne 1. 3. 2022 podal policejní inspektor státní zástupkyni podnět k rozhodnutí o zničení věcí podle § 81b trestního řádu, vzhledem k tomu, že jde o věci, které ohrožují bezpečnost lidí, a takové věci již není potřeba za účelem provedení důkazu a nelze je vrátit podle § 80 trestního řádu. Státní zástupkyně daný podnět shledala důvodným, a to zejména s ohledem na zajištění ochrany zdraví a života lidí, neboť v originále spisového materiálu, který již nemá státní zástupkyně k dispozici, byly zmínky o webových stránkách, jejichž prostřednictvím nabízel stěžovatel 1) produkty s obsahem CBD (kanabidiolu – pozn. Ústavního soudu) k prodeji; proto rozhodla o zničení předmětných věcí. Napadené usnesení bylo řádně doručeno oběma podezřelým, kteří si podali stížnosti, v nichž deklarovali, že zabavené konopí mělo sloužit k jejich podnikatelským účelům, a to k prodeji zákazníkům. Okresní soud následně jejich stížnosti jako nedůvodné zamítl. Konstatují-li stěžovatelé, že okresní soud mylně uvádí, že jde o psychotropní nebo omamnou látku, když se o tuto nejedná, je nutno uvést, že i z odborného vyjádření ze dne 28. 6. 2021 vyplývá, že daný rostlinný sušený materiál obsahoval psychotropní látku delta-9-THC, překračující hranici 0,3 %. Protože následně tato hranice byla legislativně zvýšena až na 1 %, orgány činné v trestním řízení postupovaly v rámci řízení tak, jak státní zástupkyně rekapitulovala výše. Státní zástupkyně proto považuje podanou ústavní stížnost za nedůvodnou.

10. Okresní soud ve svém vyjádření rekapituluje procesní vývoj věci a odkazuje na podrobné odůvodnění svého (napadeného) usnesení. Rozhodnutí bylo učiněno v řádném řízení bez průtahů a byla respektována i jednotlivá procesní ustanovení, přičemž ze strany soudu ani policejního orgánu nedošlo k porušení práva na soudní ochranu. V daném případě předmětné rozhodnutí není v rozporu s ustanoveními trestního řádu ani s ústavním pořádkem. Okresní soud proto považuje ústavní stížnost za nedůvodnou.

11. Stěžovatelé ve své replice k vyjádření státní zástupkyně uvádějí, že tato se s obsahem ústavní stížnosti mýlí. Jde-li o odkaz na závěry odborného vyjádření ze dne 28. 6. 2021 (které již byly citovány v samotné ústavní stížnosti), odvolává se na obecné doporučení upozorňující na možnost kontaminace rostlinného materiálu zajištěného v pěstírně v obci

S. plísněmi. Stěžovatelé tím považují za nesporné, že v posuzované věci neproběhlo jakékoliv zjišťování (a tím spíše dokazování) stran obsahu plísní nebo jiných závadných kontaminantů v konkrétním zajištěném rostlinném materiálu, čímž nebylo vyhověno obecnému požadavku kladenému na postup orgánů činných v trestním řízení zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, který byl nahrazen volnou úvahou státní zástupkyně. Rovněž nebylo jakkoli vysvětleno, proč státní zástupkyně rozhodla mimo jiné i o likvidaci rostlinného materiálu, který z pěstírny v obci S. nepochází. Jde-li o úvahu státní zástupkyně, že rostlinný materiál obsahuje látku delta-9-THC, a tedy jde o psychotropní nebo omamnou látku, stěžovatelé upozorňují, že obě napadená usnesení následovala až po novelizaci zákona o návykových látkách (s účinností od 1. 1. 2022). Uvedl-li okresní soud, že rostlinný materiál nemůže být vydán již pro jeho charakter omamné nebo psychotropní látky, činil úvahu *contra legem*, neboť již více než pět měsíců šlo o technické konopí. K vyjádření okresního soudu stěžovatelé uvádějí, že ten nejenže „netrefil“ identifikaci stěžovatele 2) jako právnické osoby co do jejího názvu, a dokonce ani právní formy, ale ve stížnosti stěžovatele 2) proti usnesení státní zástupkyně ze dne 8. 4. 2022 je jasně uveden „Z. P., jednatel B. HS s.r.o.“, tedy osoba zcela odlišná od té, kterou okresní soud označuje. Míru zjevného nezájmu, se kterou okresní soud v této věci konstantně postupuje, považují stěžovatelé za přinejmenším zarážející. Ve zbytku odkazují na obsah ústavní stížnosti.

V. Předpoklady řízení před Ústavním soudem

12. Dříve než lze přistoupit k věcnému posouzení ústavní stížnosti, je třeba zkoumat, zda jsou k jejímu projednání dány podmínky stanovené zákonem č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“).

13. Ústavní soud je k projednání ústavní stížnosti (jako celku) příslušný. Ve vztahu k ústavní stížnosti stěžovatele 1) dospěl Ústavní soud k závěru, že ústavní stížnost byla oprávněnou osobou podána včas (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu) a není nepřípustná ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu. Stěžovatel 1) je rovněž řádně zastoupen advokátem (§ 29 až § 31 zákona o Ústavním soudu).

14. Dále se Ústavní soud zabýval přípustností ústavní stížnosti ve vztahu ke stěžovateli 2). Z vyžádaného spisu okresního soudu vedeného pod sp. zn. 2 Nt 2302/2022 Ústavní soud zjistil, že stěžovatel 2) podal prostřednictvím své datové schránky proti usnesení státní zástupkyně dne 21. 4. 2022 stížnost – jednal přitom za něj jeho jednatel Z. P. Okresní soud v napadeném usnesení uvádí (patrně z důvodu shody jmen), že rozhodl o stížnosti podezřelého Ing. Z. P., ačkoli ten žádnou nepodal. O stížnosti stěžovatele 2) proti usnesení státní zástupkyně tedy doposud nebylo rozhodnuto, a proto jde v této části o návrh předčasný, a tudíž nepřípustný ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu.

VI. Vlastní hodnocení Ústavního soudu

15. Ústavní soud po seznámení s ústavní stížností, vyjádřením účastníků, napadenými rozhodnutími a příslušným spisovým materiálem dospěl k závěru, že ústavní stížnost stěžovatele 1) je důvodná.

16. Ústavní soud není vrcholem soustavy obecných soudů a zásadně není oprávněn zasahovat do jejich rozhodovací činnosti. Může tak učinit jen tehdy, shledá-li porušení

základního práva či svobody, neboť je podle čl. 83 Ústavy České republiky soudním orgánem ochrany ústavnosti. Jeho pravomoc je tedy založena výlučně k přezkumu z hlediska dodržení ústavnosti, tj. zda v řízení nebyly dotčeny předpisy ústavního pořádku chráněná práva nebo svobody jeho účastníka, zda řízení bylo vedeno v souladu s ústavními principy a zda je lze jako celek pokládat za spravedlivé.

17. Podstatou přezkumu Ústavního soudu je – zjednodušeně řečeno – posouzení, zda závěry orgánů činných v trestním řízení o tom, že v nynější věci byly splněny předpoklady pro rozhodnutí o zničení předmětných věcí podle § 81b trestního řádu, lze ve světle konkrétních okolností považovat za ústavně konformní. Za tímto účelem Ústavní soud nejprve shrne relevantní východiska [VI. 1] a tyto následně přenesse do poměrů nyní posuzované věci [VI. 2].

VI. 1 Obecná východiska

18. Ústavní soud ve své rozhodovací činnosti mnohokrát zdůraznil, že možnost jeho ingerence do rozhodování orgánů činných v trestním řízení v přípravném řízení je nutno vykládat přísně restriktivním způsobem. Tato kasační intervence má své místo pouze v případech zjevného porušení kogentních ustanovení podústavního práva, kdy se postup orgánů činných v trestním řízení zcela vymyká ústavnímu a zákonnému procesněprávnímu rámci a tyto vady nelze v soustavě orgánů činných v trestním řízení již nikterak odstranit; Ústavní soud je tak povolán ke korigování excesů, jež jsou výrazem svévole či libovůle orgánů činných v trestním řízení [srov. nálezy ze dne 30. 11. 1995 sp. zn. III. ÚS 62/95 (N 78/4 SbNU 243)], ze dne 28. 3. 2007 sp. zn. II. ÚS 336/06 (N 56/44 SbNU 719), ze dne 11. 11. 2010 sp. zn. II. ÚS 1940/10 (N 222/59 SbNU 207) nebo ze dne 30. 8. 2011 sp. zn. II. ÚS 655/11 (N 144/62 SbNU 225)].

19. Porušení principu zákazu libovůle může nastat v důsledku procesního postupu orgánu činného v trestním řízení, jenž bez normativního základu postupuje zcela svévolným způsobem, který zakazuje čl. 2 odst. 2 Listiny, podle nějž lze státní moc uplatňovat jen způsobem, který stanoví zákon. Postupuje-li orgán činný v trestním řízení způsobem, jenž zákon nepředvídá a neumožňuje, porušuje tím práva účastníků na řádně vedené (soudní) řízení a jeho jednání se pro účastníky řízení stává zcela nepředvídatelným. Činí-li tak navíc ve vztahu k majetku dotčeného subjektu, porušuje tak jeho právo vlastnit majetek podle čl. 11 odst. 1 Listiny [srov. obdobně nálezy ze dne 30. 1. 2008 sp. zn. II. ÚS 642/07 (N 25/48 SbNU 291), ze dne 20. 10. 2015 sp. zn. II. ÚS 3662/14 (N 187/79 SbNU 121), ze dne 12. 5. 2020 sp. zn. IV. ÚS 1355/18 (N 88/100 SbNU 63) nebo ze dne 29. 4. 2019 sp. zn. II. ÚS 2813/18 (N 72/93 SbNU 357)].

20. Z ústavně zaručeného práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny (jakož i práva na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod) plyne mimo jiné povinnost obecného soudu své rozhodnutí řádně odůvodnit [srov. např. nálezy ze dne 20. 6. 1995 sp. zn. III. ÚS 84/94 (N 34/3 SbNU 257) a ze dne 11. 2. 2004 sp. zn. Pl. ÚS 1/03 (N 15/32 SbNU 131; 153/2004 Sb.)]. Odůvodnění rozhodnutí musí účastníkům řízení umožňovat seznatelnost úvah, jež byly relevantní pro přijetí určitého rozhodnutí, a tím také jeho přezkoumatelnost z hlediska zákonnosti a věcné správnosti. Nezbytný rozsah odůvodnění se vždy odvíjí od předmětu řízení a povahy rozhodnutí, jakož i od návrhů a argumentů uplatněných účastníky řízení, se kterými se příslušný orgán veřejné moci musí adekvátně vypořádat [srov. např. usnesení ze dne 25. 10. 1999 sp. zn. IV. ÚS 360/99 (U 68/16 SbNU 363), náleze ze dne

22. 9. 2009 sp. zn. III. ÚS 961/09 (N 207/54 SbNU 565) nebo náleze ze dne 24. 7. 2012 sp. zn. IV. ÚS 3782/11 (N 131/66 SbNU 49)].

21. Požadovanou kvalitu odůvodnění rozhodnutí je třeba klást i na státního zástupce, svěřil-li zákonodárce tomuto orgánu pravomoc rozhodovat o zásazích do základních práv a svobod a o rozsahu těchto zásahů; ustanovení čl. 36 odst. 1 Listiny totiž dopadá nejen na řízení před obecnými soudy, ale též na řízení před „jinými orgány“ ve stanovených případech, kdy se jednotlivec domáhá svého práva. Zcela nedostatečné či absentující odůvodnění rozhodnutí by mohlo být považováno až za projev libovůle, zprostředkovaně zasahující do samotného substantivního práva dotčeného jednotlivce.

22. Do procesu zjišťování a hodnocení skutkového stavu zasahuje Ústavní soud pouze tehdy, jsou-li skutková zjištění, o něž se opírají vydaná rozhodnutí, v extrémním nesouladu s provedenými důkazy [viz např. náleze ze dne 10. 7. 2014 sp. zn. III. ÚS 888/14 (N 140/74 SbNU 185)]. Extrémní rozpor je dán zejména tehdy, nemají-li skutková zjištění soudů žádnou obsahovou spojitost s provedenými důkazy, nebo když v napadeném rozhodnutí zcela schází hodnocení důkazů (srov. nálezy ze dne 5. 1. 2021 sp. zn. III. ÚS 928/20 nebo ze dne 24. 8. 2021 sp. zn. I. ÚS 1226/21; všechna rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na <https://nalus.usoud.cz>). S tím je úzce spojen také zákaz deformace důkazů, tedy zákaz vyvozování takových skutkových zjištění, která z provedených důkazů při jejich rozumném a logickém zhodnocení vyplývat nemohou [srov. náleze ze dne 7. 5. 2013 sp. zn. IV. ÚS 1291/12 (N 77/69 SbNU 311)].

23. Podle § 81b odst. 1 trestního řádu platí, že „[b]yla-li vydána nebo odňata věc, která ohrožuje bezpečnost lidí nebo majetku, zejména omamná látka, psychotropní látka, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor, jed nebo radioaktivní materiál, ze které byl odebrán přiměřený vzorek, a takové věci již není třeba za účelem provedení důkazu, zejména nejsou-li pochybnosti o totožnosti vzorku věci a jejího celku a o celkovém množství věci, může předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce rozhodnout o jejím zničení již v průběhu trestního řízení, pokud takové věci již není k dalšímu řízení třeba a nelze-li ji vrátit podle § 80, nebo není známo, komu taková věc patří, anebo není znám pobyt poškozeného.“

24. Jak Ústavní soud již uvedl v minulosti v případě zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty, takové rozhodnutí musí být odůvodněno konkrétními okolnostmi, z nichž bude vyplývat alespoň taková míra pravděpodobnosti uvedeného následku, která bude potřebu tohoto zásahu s ohledem na obvyklý chod věci rozumně odůvodňovat [srov. nálezy ze dne 3. 4. 2019 sp. zn. IV. ÚS 492/18 (N 54/93 SbNU 229) nebo ze dne 22. 8. 2022 sp. zn. II. ÚS 645/22]. Uvedený požadavek se tím spíše uplatní (analogicky) v případě rozhodnutí o zničení věci ve smyslu § 81b trestního řádu, neboť toto rozhodnutí zcela nepochybně představuje ještě významnější zásah do ústavně zaručeného práva vlastníka této věci na ochranu jeho vlastnictví (čl. 11 odst. 1 Listiny), a to vzhledem k zásadně nenapravitelnému následku, je-li zničení věci fakticky realizováno. Již proto nemůže být rozhodování o použití tohoto institutu pouhou formalitou a musí dostát veškerým souvisejícím ústavním kautelám [obdobně ve vztahu k zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty srov. také náleze ze dne 22. 5. 2018 sp. zn. II. ÚS 1849/17 (N 97/89 SbNU 457)].

VI. 2 Aplikace obecných východisek na posuzovanou věc

25. Státní zástupkyně založila své rozhodnutí (které následně okresní soud aproboval) primárně na tom, že existuje velké riziko pro zdraví s ohledem na možnou kontaminaci

plísněmi. Sekundárně odůvodnila zničení předmětných věcí tím, že jde o psychotropní a omamnou látku včetně obalů. Uvedené závěry ústící v rozhodnutí o zničení předmětných věcí jsou ovšem rozporné s § 81b odst. 1 trestního řádu, a to z hlediska požadavků plynoucích z práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a ze záruky vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 Listiny.

26. Z konstrukce § 81b odst. 1 trestního řádu vyplývají čtyři podmínky pro rozhodnutí o zničení věci v průběhu trestního řízení, které musí být naplněny kumulativně: a) musí jít o nebezpečnou věc, b) z nebezpečné věci byl odebrán přiměřený vzorek, c) věci již není k dalšímu řízení třeba a d) věc nelze vrátit podle § 80 trestního řádu nebo není známo, komu taková věc patří, anebo není znám pobyt poškozeného.

27. Ve vztahu k podmínce b) Ústavní soud vychází z doktrinárního pojetí, že účelem plánovitého a cílevědomého odebrání vzorku je mimo jiné to, aby provedený výběr souboru odrážel charakteristiku (vlastnosti) nebezpečné věci, z níž je odebrán (tj. základního souboru), aby jej svou kvalitou a spolehlivostí zastupoval; vzorek je přitom možné za tímto účelem podrobit znaleckému zkoumání (ŠÁMAL, P. a RŮŽIČKA, M. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1110). Z odebraného vzorku tedy musí být seznatelné, zda zkoumaná věc vykazuje znaky, jež lze považovat za bezpečnost lidí a majetku ohrožující.

28. V nyní posuzované věci sice orgány činné v trestním řízení přiměřený vzorek ze zajištěného rostlinného materiálu odebraly a podrobily jej odbornému zkoumání, avšak pouze v tom rozsahu, v němž šlo o zjištění obsahu omamných a psychotropních látek. Přiměřený vzorek ovšem nebyl odebrán a podroben odbornému zkoumání za účelem posouzení toho, že jde o zdraví a životu nebezpečnou věc, resp. se taková skutečnost z napadených rozhodnutí ani z vyžádaného spisového materiálu nepodává, konkrétně, že zajištěný rostlinný materiál je napaden plísněmi. Jinými slovy, rozsah zkoumání odebraného vzorku a jeho výsledek neodráží dovozenou nebezpečnost předmětných věcí, protože nebyl splněn jeden z předpokladů pro rozhodnutí o jejich zničení.

29. S uvedeným nedostatkem při odebrání a zejména (ne)zkoumání vzorku souvisí další vada dosahující ústavněprávní roviny, a sice že v napadených rozhodnutích absentuje řádně odůvodněný závěr, že v případě předmětných věcí jde o nebezpečné věci [coby podmínka a)]. O věc ohrožující bezpečnost lidí nebo majetku přitom půjde především v případě látek, jež jsou demonstrativně vyjmenovány v § 81b odst. 1 trestního řádu (omamná látka, psychotropní látka, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor, jed nebo radioaktivní materiál); v případě jiných věcí musí jít o takové látky, jež jsou uzpůsobeny tak, aby samy o sobě představovaly nebezpečí pro lidi a majetek (srov. ŠÁMAL, RŮŽIČKA, op. cit., s. 1108).

30. V napadených rozhodnutích je nebezpečnost předmětných věcí podložena toliko tím, že jsou pravděpodobně napadeny plísněmi, a to odkazem na doporučení uvedené v odborném vyjádření ze dne 28. 6. 2021. Nicméně doporučení vycházející z obecných závěrů porady zástupců Národní protidrogové centrály, Kriministického ústavu a Odboru kriminalistické techniky a expertiz ze dne 16. 1. 2019 nikterak nepřenesené do poměrů posuzované věci nelze považovat za důvod, pro který by bylo možné bez dalšího učinit závěr o nebezpečnosti předmětných (konkrétních) věcí. Předmětné doporučení výslovně předpokládá, že pěstební místnosti jsou většinou hustě zaplněny květináči, které jsou téměř po celou dobu pěstování udržovány ve vlhkém stavu. Avšak z napadených

rozhodnutí se nepodávají žádné okolnosti, jež by svědčily o naplnění těchto předpokladů, či jinými slovy, rozhodující orgány se nijak nezabývaly prostory, v nichž byly předmětné věci zajištěny, a jejichž parametry jsou pro využitelnost uvedeného doporučení určující. Přitom závěr o napadení předmětných věcí plísněmi nebyl odůvodněn ničím jiným.

31. Převzala-li proto státní zástupkyně „mechanicky“ obecné doporučení z odborného vyjádření ze dne 28. 6. 2021, aniž je blíže vyhodnotila, učinila taková skutková zjištění, jež z provedeného dokazování nevyplývají. Nepodložené tvrzení o možné kontaminaci rostlinného materiálu plísněmi pak zjevně nelze považovat za takovou konkrétní skutečnost, na základě které by bylo možné dospět k jednoznačnému závěru o naplnění podmínek pro rozhodnutí o zničení předmětných věcí. Právě uvedené je obzvláště patrné – jak stěžovatel 1) poukazuje – ve vztahu k tomu rostlinnému materiálu, jenž v originálních obalech zakoupil u třetí osoby a na který se závěry z odborného vyjádření ani vztahovat nemohou. Z provedeného dokazování tudíž nevyplývá pro rozhodující orgány zásadní skutková okolnost pro výsledné právní posouzení věci (napadení rostlinného materiálu plísněmi). Mimoto ale také absentuje bližší zdůvodnění pro to, že uvedená okolnost vůbec odpovídá požadavku na (kvalifikovanou) nebezpečnost věci ve smyslu § 81b odst. 1 trestního řádu.

32. Zničení věci v průběhu přípravného řízení podle § 81b trestního řádu představuje prostředek *ultimae rationis*. V žádném případě nemůže být interpretován a aplikován excesivně, ale naopak značně zdrženlivě a uvážlivě, zejména jde-li o věci demonstrativně v příslušném ustanovení nevyčtené a jež samy o sobě nejsou (přímo) nebezpečné. Ostatně jak také vyplývá z důvodové zprávy, uvedená právní úprava směřuje toliko k „*odbřemenění policie ve vztahu k nákladné úschově zajištěných nebezpečných látek po dobu trestního řízení*“ (Sněmovní tisk č. 440/0 ze dne 29. 2. 2008, s. 146; dostupný na <https://www.psp.cz>).

33. Orgány činné v trestním řízení nemohou postupovat příliš paternalisticky a předjímat či spekulovat, jakým způsobem bude s takovými věcmi po jejich vrácení naloženo a nahrazovat tak činnost jiných orgánů veřejné správy. Ilustrováno v poměrech nynější věci, sám stěžovatel 1) již ve stížnosti proti rozhodnutí státní zástupkyně poukazoval na to, že posouzení stavu zajištěného rostlinného materiálu si zajistí sám a že zajištěný rostlinný materiál lze bezpečně využít např. pro získání vlákna (viz jeho stížnost na č. I. 9 spisu okresního soudu sp. zn. 2 Nt 2302/2022). I kdyby se potom vlastník zajištěného rostlinného materiálu rozhodl jej v rámci svého podnikání dále distribuovat, je třeba soulad takového postupu posuzovat a případně sankcionovat podle příslušných veřejnoprávních předpisů, nikoli však v rovině trestního práva v podobě „preventivního“ zničení věcí, které jsou potenciálně při určitém způsobu jejich následného využití (např. jejich prodejem za účelem konzumace) nebezpečné, neboť k tomu předmětný institut neslouží; nehledě na skutečnost, že téměř každá věc může být hypoteticky při určitém způsobu využití nebezpečná. Rovněž tento aspekt nebyl státní zástupkyní a okresním soudem nijak reflektován.

34. Jelikož z napadených rozhodnutí není možné seznat, zda předmětné věci lze považovat za nebezpečné ve smyslu § 81b trestního řádu, tedy, že vůbec byly splněny zákonné předpoklady pro rozhodnutí o zničení věcí, nelze ani poměřovat zásah do vlastnického práva z pohledu jeho legitimacy a proporcionality mezi použitými prostředky a cílem, kterého má být opatřením zasahujícím do majetkových práv – v případě zničení věci ultimativně – zasaženo [srov. např. nálezy ze dne 2. 12. 2013 sp. zn.

I. ÚS 2485/13 (N 206/71 SbNU 429) a ze dne 14. 11. 2017 sp. zn. III. ÚS 24/17 (N 210/87 SbNU 429)], jak by bylo jinak v případě rozhodování o zničení věci nezbytné a jak rozhodující orgány neučinily.

35. Jde-li o druhý z důvodů pro rozhodnutí o zničení předmětných věcí, tedy že jde o psychotropní a omamnou látku včetně obalů, je nutno předeslat, že konopí je uvedeno v příloze č. 3 (seznam č. 3 omamných látek) a THC v příloze č. 4 (seznam č. 4 psychotropních látek) nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek, ve znění pozdějších předpisů. Uvedený důvod ovšem zjevně neobstojí již proto, že v době vydání napadených rozhodnutí šlo podle § 2 odst. 1 písm. g) zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o návykových látkách“), o tzv. technické konopí, s nímž lze zacházet bez povolení (§ 5 odst. 5 zákona o návykových látkách). Nešlo-li v případě předmětných věcí o rostlinný materiál naplňující skutkovou podstatu trestného činu nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§ 285 trestního zákoníku), tím spíše nelze rozhodnout o zničení těchto věcí v průběhu trestního řízení, pro jehož vedení odpadl důvod, jímž bylo následně rozhodnutí o zničení předmětných věcí odůvodněno.

36. Jinými slovy, bylo-li jediným důvodem pro odložení trestní věci, že nejde o rostliny obsahující omamnou nebo psychotropní látku (ve smyslu § 285 trestního zákoníku), přičemž jedním z důvodů pro zničení předmětných věcí bylo, že o rostliny obsahující omamnou nebo psychotropní látku jde, dopustily se státní zástupkyně a okresní soud vnitřní kontradikce, protože předmětné věci za omamnou a psychotropní látku zároveň považovaly (pro účely rozhodnutí o zničení věci) i nepovažovaly (pro účely odložení trestní věci). Z žádné právní úpravy přitom neplyne (a rozhodující orgány to ničím neodůvodnily), že by se pojem omamné nebo psychotropní látky pro účely posouzení trestní odpovědnosti a pro účely rozhodnutí o zničení věci měl vykládat jinak. Státní zástupkyně uváděná skutečnost, že tyto látky v době zahájení trestního řízení překračovaly zákonem stanovenou hranici (0,3 % obsahu THC), není a ani nemůže být pro právní posouzení věci relevantní, byla-li napadená rozhodnutí vydána až po změně příslušné právní úpravy.

37. Ve světle uvedeného nemůže obstát konstatování okresního soudu, že z rozhodnutí státní zástupkyně je patrné, z čeho bylo zjištěno, že předmětné věci ohrožují bezpečnost lidí a o jaké odborné skutkové závěry se rozhodnutí opírá, jakož i to, že jde v případě předmětných věcí o psychotropní a omamnou látku včetně obalů, neboť jde evidentně o nepřipadné úvahy. Tyto okolnosti pak zakládají pochybnosti o důslednosti (řádnosti) přezkumu okresního soudu, o níž svědčí již vadně určený okruh osob, které podaly (resp. měly podat) stížnost proti rozhodnutí státní zástupkyně (viz bod 14. výše).

38. Ústavní soud konkluduje, že napadené rozhodnutí státní zástupkyně nebylo odůvodněno ústavně konformním způsobem. Na základě jeho textu totiž nelze nijak objektivně přezkoumat, zda byly předpoklady pro rozhodnutí o zničení věci podle § 81b trestního řádu skutečně naplněny. Její rozhodnutí je tudíž výrazem nepřípustné libovůle. Proti tomuto pochybení pak nezasáhl ani okresní soud coby soud stížnostní [§ 146a odst. 1 písm. j) trestního řádu], který závěry státní zástupkyně zcela nekriticky aproboval. Tím došlo k porušení práva stěžovatele 1) na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny, a protože tímto postupem pozbyl svého (resp. v řízení nezpochybněného) vlastnického

práva k předmětným věcem či minimálně k části těchto věcí, rovněž k porušení jeho práva na ochranu vlastnictví zaručeného čl. 11 odst. 1 Listiny.

39. Již pouze pro úplnost Ústavní soud k namítanému porušení čl. 90 Ústavy stručně uvádí, že toto ustanovení představuje institucionální pravidlo fungování soudní moci a nezakládá žádná ústavně zaručená základní práva konkrétním jednotlivcům [srov. nálezy ze dne 29. 5. 1997 sp. zn. III. ÚS 31/97 (N 66/8 SbNU 149) nebo ze dne 17. 9. 1997 sp. zn. I. ÚS 176/97 (N 104/9 SbNU 9)]. Taktéž čl. 11 odst. 4 Listiny nemohl být napadenými rozhodnutími porušen, neboť v případě rozhodnutí o zničení věci podle § 81b trestního řádu nejde o vyvlastnění nebo nucené omezení vlastnického práva ve smyslu tohoto ustanovení Listiny [k tomu srov. např. body 122. až 129. odůvodnění nálezu ze dne 7. 12. 2021 sp. zn. Pl. ÚS 20/21 (4/2022 Sb.)].

VII. Závěr

40. Ústavní soud uzavírá, že ústavní stížností napadenými rozhodnutími státní zástupkyně a okresního soudu bylo porušeno právo stěžovatele 1) na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny a jeho právo na ochranu vlastnictví zaručené čl. 11 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti stěžovatele 1) vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu v záhlaví uvedená rozhodnutí zrušil. Podle § 44 zákona o Ústavním soudu rozhodl Ústavní soud ve věci bez konání ústního jednání, neboť od něj nebylo možno očekávat další objasnění věci.

41. Ústavní stížnost stěžovatele 2) Ústavní soud odmítl z důvodů vyložených výše (viz bod 14.) jako návrh nepřijatelný podle § 43 odst. 1 písm. e) zákona o Ústavním soudu.

42. Ústavní soud si je vědom, že opětovné rozhodování orgánů činných v trestním řízení je již nadbytečné, a to vzhledem k tomu, že předmětné věci byly nenávratně zničeny a současně nelze rozhodnout o jejich vrácení či o jejich uložení do úschovy ve smyslu § 80 trestního řádu. Fakticky tak odpadl důvod, aby orgán činný v trestním řízení, jehož rozhodnutí bylo zrušeno, pokračoval v tom stadiu řízení, které bezprostředně předcházelo vydání zrušeného rozhodnutí. Příslušný orgán trestního řízení v takových případech vezme rozhodnutí Ústavního soudu pouze na vědomí [srov. *mutatis mutandis* stanovisko pléna ze dne 6. 5. 2008 sp. zn. Pl. ÚS-st. 25/08 (ST 25/49 SbNU 673) nebo náleze ze dne 26. 11. 2019 sp. zn. I. ÚS 2451/19 (N 198/97 SbNU 124)].

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 21. března 2023

Jan Filip
předseda senátu